

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Στρατηγική της ΕΕ για την αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών»

(2021/C 37/03)

Εισηγητής: ο κ. Enda STENSON (IE/EA), μέλος του κομητειακού συμβουλίου του Leitrim

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. σημειώνει ότι οι αγροτικές και οι ενδιάμεσες περιοχές αντιπροσωπεύουν το 88 % της επικράτειας της ΕΕ· σε αυτές ζει το 55 % του πληθυσμού της, παράγεται το 43 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας και βρίσκεται το 56 % των θέσεων εργασίας. Σημειώνει επίσης ότι οι αγροτικές περιοχές δεν είναι ομοιογενείς, αλλά ορισμένες από αυτές πλήττονται από σημαντικές δημογραφικές προκλήσεις (μείωση του πληθυσμού, προβλήματα γήρανσης κ.λπ.) που παρεμποδίζουν την οικονομική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Συνεπώς, η ανάπτυξη της υπαίθρου είναι εξαιρετικά σημαντική για την Επιτροπή των Περιφερειών και αποτελεί ζωτικό εργαλείο για την επίτευξη του στόχου της εδαφικής συνοχής που κατοχυρώνεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας·

2. υπογραμμίζει ότι το νέο μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές θα πρέπει να μετατραπεί σε συγκεκριμένο πολιτικό πλαίσιο: το αγροτικό θεματολόγιο. Το αγροτικό θεματολόγιο θα πρέπει να προτείνει μια σειρά ολοκληρωμένων πολιτικών που θα διευκολύνουν τις αγροτικές κοινότητες και θα τους δίνουν τη δυνατότητα να μετατρέπουν τις προκλήσεις σε πλεονεκτήματα· στις προκλήσεις αυτές περιλαμβάνονται η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, η κλιματική αλλαγή, η ψηφιοποίηση, η ενεργός διαχείριση των φυσικών πόρων, η βιώσιμη κινητικότητα και οι δίκαιες ευκαιρίες εργασίας και εισοδήματος, η εναλλαγή των γενεών, η ένταξη νέων μεταναστών και η κοινωνική καινοτομία·

3. επισημαίνει ότι το αγροτικό θεματολόγιο πρέπει:

- να διασφαλίσει ότι οι αμοιβαία επωφελείς αγροτικές-αστικές συνδέσεις ενσωματώνονται σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ, σύμφωνα με τους στόχους της εδαφικής συνοχής και μέσω της αξιοποίησης των ισχυρών αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των αγροτικών και των αστικών περιοχών,
- να διαφοροποιήσει τα σημεία εισόδου και να ενσωματώσει τα αγροτικά ζητήματα σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ. Οι ανάγκες των αγροτικών περιοχών υπερβαίνουν κατά πολύ τις δυνατότητες που μπορεί να επιτύχει η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης· ωστόσο, η χρηματοδότηση που προσφέρει σήμερα η ΕΕ είναι ελλιπής τόσο ως προς την ποσότητα όσο και ως προς την ποιότητα,
- να εναρμονίσει τους διάφορους κανονισμούς και να εντάξει εκ νέου το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων, προκειμένου να ενθαρρυνθούν και να διευκολυνθούν έργα που χρηματοδοτούνται από πολλές πηγές σε αγροτικές περιοχές, χωρίς να συνδέονται απαραίτητα με τη γεωργία,
- να διασφαλίσει την παρακολούθηση των δαπανών της ΕΕ με τη χρήση της προσέγγισης «αγροτικής θωράκισης»,
- να επανεξετάσει την τυπολογία πόλης-υπαίθρου για να βελτιωθεί η στόχευση της στήριξης,
- να ενισχύσει τον ρόλο του τοπικού και του περιφερειακού επιπέδου στην ανάπτυξη και τη διακυβέρνηση των αγροτικών πολιτικών. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των ομάδων τοπικής δράσης στην υλοποίηση αυτής της διακυβέρνησης λόγω της αρμοδιότητάς τους να εκπροσωπούν την περιοχή και να εφαρμόζουν αναπτυξιακές πολιτικές προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις και τις ανάγκες των ερημωμένων περιοχών που αντιμετωπίζουν δημογραφικό κίνδυνο, επιδιώκοντας τη συμμετοχή των αγροτικών φορέων και των πολιτών μέσω πρωτοβουλιών από τη βάση στην κορυφή όπως οι LEADER/CLLD,
- να καταπολεμήσει τον αποπληθυσμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό, μεταξύ άλλων, μέσω της προώθησης της πρωτοβουλίας για τα έξυπνα χωριά, της βιοοικονομίας, της κοινωνικής καινοτομίας και της γεφύρωσης του ψηφιακού χάσματος·

4. υπογραμμίζει ότι ο στόχος της διαμόρφωσης ενός πραγματικού θεματολογίου για την αναζωογόνηση της υπαίθρου πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής: στήριξη των βιώσιμων και δυναμικών αγροτικών κοινοτήτων, στήριξη των επιχειρήσεων, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της απασχόλησης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας, ενίσχυση της αστικής ανάπτυξης που να ανταποκρίνεται στις τοπικές δημογραφικές πραγματικότητες, βελτίωση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών (υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, δικαιοσύνη ...) και της συνδεσιμότητας των υποδομών, βιώσιμη χρήση των πόρων, μεγιστοποίηση του δυναμικού του αγροτικού τουρισμού σε ένα υγιές και ποικιλόμορφο φυσικό τοπίο και αξιοποίηση της δημιουργικότητας και του πολιτιστικού δυναμικού των αγροτικών περιοχών·

5. επισημαίνει πως η πολιτισμική και η βιολογική πολυμορφία είναι στενά συνδεδεμένες σε όλη την Ευρώπη και μαζί αποτελούν τη μοναδική ταυτότητα των περιφερειών, η δε ενίσχυση της σύνδεσής τους έχει τεράστιο δυναμικό όσον αφορά την επίτευξη των στόχων αειφορίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απαιτείται βαθύτερη κατανόηση, καθώς η παραδοσιακή οικολογική γνώση δεν συμπεριλαμβάνεται στις στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης και τις οδηγίες για τη φύση. Είναι αναγκαία προκειμένου να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ ανθρώπου και φύσης μέσω της έννοιας της βιοπολιτιστικής πολυμορφίας, ως ουσιαστικού στοιχείου της ταυτότητας. Το πλούσιο φυσικό κεφάλαιο των ευρωπαϊκών περιφερειών είναι θεμελιώδους σημασίας για την οικονομία και συνεισφέρει ουσιαστικά στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης και βιοποικιλότητας της ΕΕ. Υπάρχουν πολυάριθμοι σύνδεσμοι μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων και της γης τους, της πλούσιας παραδοσιακής οικολογικής γνώσης και των φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών. Αυτά τα στοιχεία συναντώνται παντού στην Ευρώπη ακόμα και σήμερα, ωστόσο χρειάζονται μεγαλύτερη σύνδεση και αναγνώριση σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας·

6. επισημαίνει ότι η τρέχουσα κρίση λόγω της πανδημίας έχει αποκαλύψει και εντείνει τις συνέπειες μιας σειράς μακροχρόνιων απειλών που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές, και έχει επιτείνει την επείγουσα ανάγκη για αγροτική αναζωογόνηση στις περιφέρειες ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αγροτικές περιοχές και οι πόλεις και τα χωριά της υπαίθρου έχουν αποδραστηθεί, μεταξύ άλλων, από τη μείωση της ζήτησης για γεωργικά προϊόντα λόγω της παύσης λειτουργίας των κλάδων του τουρισμού και της φιλοξενίας, από την αδυναμία προμήθειας κρίσιμης εποχικής εργασίας, την έντονη κοινωνική απομόνωση και τη συγκριτικά υψηλότερη ευπάθεια στην πανδημία λόγω των περιορισμένων υπηρεσιών που παρέχονται στα μικρά περιφερειακά νοσοκομεία·

7. σημειώνει ότι, μακροπρόθεσμα, λόγω της πανδημίας μπορούν να μεταβληθούν τα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής, οι συνήθειες τηλεργασίας, η σημασία της ποιότητας ζωής και οι μορφές κινητικότητας, με ενδεχόμενο αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων ευκαιριών για βιώσιμη ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές ιδιαίτερα σε αυτές που βρίσκονται σε μικρή απόσταση και διαθέτουν καλές συνδέσεις με τα μητροπολιτικά κέντρα. Η επαναξιολόγηση της μετεγκατάστασης των αλυσιδών παραγωγής θα μπορούσε επίσης να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες σε ορισμένες αγροτικές περιοχές·

8. σημειώνει ότι οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ διαθέτουν μεγάλο δυναμικό για εξεύρεση λύσεων στις τρέχουσες και τις αναδυόμενες προκλήσεις. Οι αγροτικές περιοχές συνεισφέρουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) και της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας ανταποκρινόμενες στην κλιματική αλλαγή, την απώλεια βιοποικιλότητας και στην οικονομική ύφεση, προβλέποντας μέτρα για τον μετριασμό των αερίων του θερμοκηπίου και την παγίδευση (καταβόθρες), για τους βιοτόπους και για οικονομικές ευκαιρίες μέσω της βιώσιμης παραγωγής τροφίμων και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έχοντας επίγνωση ότι εκεί που πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη μείωση της ρύπανσης από αέρια του θερμοκηπίου είναι στις αστικές περιοχές·

9. επισημαίνει, στο πνεύμα της εδαφικής συνοχής και της ισορροπίας πόλης-υπαίθρου, ότι είναι σημαντικό όλες οι ευρωπαϊκές πολιτικές και οι ευρωπαϊκοί πόροι να διασφαλίζουν την τήρηση των ακόλουθων αρχών:

- **Ισότητα** συνθήκες διαβίωσης μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, οι οποίες θα πρέπει να συμπεριληφθούν ως βασική αρχή σε όλες τις ευρωπαϊκές πολιτικές.
- **Ισότητα** δικαιωμάτων για όλους, είτε πρόκειται για κατοίκους αστικών, είτε αγροτικών περιοχών (βλ. Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων).
- **Ίση μεταχείριση**, όσον αφορά τα μέσα και τις πρακτικές, όλων των παραγόντων και των περιοχών, ιδίως όσον αφορά την αξιοποίηση της ανταλλαγής εμπειριών και κοινών δεξιοτήτων για να αντισταθμιστούν οι ιδιαιτερότητες των αγροτικών περιοχών·

Χρηματοδότηση της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης

10. ζητεί να ληφθούν καλύτερα υπόψη οι αγροτικές περιοχές κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, αυξάνοντας το επίπεδο του ΕΓΤΑΑ και διασφαλίζοντας ότι όλες οι πολιτικές της ΕΕ δίνουν τη δέουσα προσοχή στην αγροτική ανάπτυξη με ευρύ τρόπο, και όχι μόνο εστιάζοντας σε ζητήματα που σχετίζονται με τη γεωργία·

11. ζητεί αύξηση του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού για την αγροτική ανάπτυξη, δεδομένης της σημασίας των αγροτικών περιοχών στην Ευρώπη. Είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι η νέα κατανομή του ΠΔΠ είναι σημαντικά χαμηλότερη σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού, και η ΕΤΠ ζητεί να αντιστραφεί η κατάσταση αυτή και να αυξηθεί η χρηματοδότηση της υπαίθρου, ιδίως για την περίοδο 2023-2027· ταυτόχρονα, ζητεί τη χρήση των νέων ταμείων και προγραμμάτων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σε μαζική κλίμακα για την αγροτική ανάπτυξη, καθώς οι αγροτικές περιοχές συγκαταλέγονται στις ευπαθέστερες·

12. απορρίπτει την ιδέα της αύξησης της συγχρηματοδότησης για τον δεύτερο πυλώνα της ΚΓΠ, καθώς κάτι τέτοιο θα συνιστούσε μειονέκτημα για τους φτωχότερους γεωργούς και τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και αγροτικές περιοχές·

13. προτείνει τη μεταφορά ποσοστού έως 15 % των πόρων από τον πυλώνα 1 στον πυλώνα 2 της ΚΓΠ χωρίς συγχρηματοδότηση, μαζί με ένα πρόσθετο 15 % για τα μέτρα για το περιβάλλον και το κλίμα και 2 % για τους νέους γεωργούς·

14. ζητεί να διαφοροποιηθούν τα σημεία εισόδου και να ενσωματωθούν τα αγροτικά ζητήματα σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ. Όλες οι διαρθρωτικές πολιτικές θα πρέπει να καταστήσουν την αγροτική ανάπτυξη έναν από τους πρωταρχικούς στόχους τους, σύμφωνα με τον στόχο της εδαφικής συνοχής που κατοχυρώνεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας·

15. ζητεί τη σύσταση, στο πλαίσιο του νέου ΠΔΠ, ενός Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης ειδικά αφιερωμένου στις αγροτικές περιοχές·

16. ζητεί να αναπτυχθούν περαιτέρω και να προσαρμοστούν τα χρηματοδοτικά μέσα σε έργα μικρής κλίμακας, ενδεχομένως μέσω της δημιουργίας «τραπεζών αγροτικής ανάπτυξης», που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως ενδιάμεσοι μεταξύ δανειοδοτικών οργανισμών και δανειοληπτών·

17. ζητεί μεγαλύτερη εναρμόνιση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και άλλων ευρωπαϊκών ταμείων, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», για την υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές. Οι συνέργειες αυτές θα επιτρέψουν σε φορείς της υπαίθρου να αντιμετωπίσουν καλύτερα οριζόντια θέματα, να βελτιώσουν τη συνεργασία και την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές·

18. ενθαρρύνει την απλούστευση των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων και ζητεί επίσης την απλούστευση της υποβολής εκθέσεων και της παρακολούθησης των προγραμμάτων, ιδίως χάρη στις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας·

Ενίσχυση του ρόλου του τοπικού και του περιφερειακού επιπέδου στη διακυβέρνηση των αγροτικών πολιτικών

19. σημειώνει ότι η νομοθετική πρόταση για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ τείνει να περιθωριοποιεί ή ακόμη να θέτει σε κίνδυνο τον ρόλο και την αυτονομία των ευρωπαϊκών περιφερειών στη διαχείριση της ΚΓΠ, παρέχοντάς τους απλώς την αρμοδιότητα να εφαρμόζουν μέτρα που θεσπίζονται σε εθνικό επίπεδο·

20. τάσσεται υπέρ μιας μελλοντικής ΚΓΠ που θα διατηρεί άμεση σχέση με τις αγροτικές περιοχές μέσω του ενεργού ρόλου των περιφερειών της ΕΕ, οι οποίες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών για την αγροτική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο·

21. απευθύνει έκκληση για ευελιξία όσον αφορά τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και την εισαγωγή προγραμμάτων αναζωογόνησης της υπαίθρου και των χωριών, ώστε να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Επιπλέον, πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη αναγνώριση των τοπικών και των περιφερειακών στρατηγικών για την αγροτική ανάπτυξη, και οι στρατηγικές αυτές πρέπει να ενσωματωθούν στα εθνικά πλαίσια σχεδιασμού. Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές μπορούν να ενεργούν ως μεσάζοντες καινοτομίας στις τοπικές κοινότητες·

Συρρίκνωση του πληθυσμού

22. σημειώνει την ανησυχητική τάση αποπληθυσμού στην ύπαιθρο, η οποία, με την εξέλιξη της γεωργίας, συγκεντρώνει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, κυρίως γύρω από τα αστικά κέντρα, με συνακόλουθη μείωση της παροχής υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές·

23. ενθαρρύνει τη θέσπιση κριτηρίων για τον καθορισμό των αγροτικών περιοχών που εντάσσονται στα NUTS3 και αντιμετωπίζουν προβλήματα συρρίκνωσης του πληθυσμού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα αυτό και να περιοριστούν οι υφιστάμενες ανισοροπίες·

24. θεωρεί, ωστόσο, ότι ο αποπληθυσμός απαιτεί νέους τρόπους θεώρησης της αγροτικής ανάπτυξης, οι οποίοι θα εκλαμβάνουν τη **συρρίκνωση όχι ως επιβάρυνση, αλλά ως πιθανή θετική ευκαιρία**·

25. πιστεύει ότι η αποδοχή της συρρίκνωσης μπορεί να συμβάλει στον αναπροσανατολισμό των αγροτικών πολιτικών και των επενδυτικών αποφάσεων για την εκ νέου ανάπτυξη σε μια πιο οικολογική βάση και σε μικρότερη κλίμακα, να προσφέρει νέα καινοτόμα ανοίγματα και να εκσυγχρονίσει τη διακυβέρνηση και τις δημόσιες υπηρεσίες μέσω πιο **ολιστικών, προορατικών και τοποκεντρικών στρατηγικών**·

26. ενθαρρύνει τη χρήση της τηλεργασίας και της ψηφιοποίησης, της ψηφιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Πιστεύει ότι η κινητή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κατάρτιση και εργασία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας πανδημίας δείχνουν το δυναμικό του τι θα μπορούσε να επιτευχθεί στις αγροτικές περιοχές εάν ήταν διαθέσιμες οι υπηρεσίες·

27. πιστεύει ότι η αποδοχή της τάσης συρρίκνωσης του πληθυσμού της υπαίθρου και της εγκατάλειψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων απαιτεί τον σχεδιασμό αγροτικών πολιτικών και στρατηγικών που αποσκοπούν στα εξής: στην αύξηση της ανθεκτικότητας των εγκαταλελειμμένων περιοχών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η διάβρωση, οι πλημμύρες ή οι μεγάλες πυρκαγιές, στην εντονότερη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και στην προώθηση της διατήρησης της φύσης και του τοπίου· θεωρεί, ως εκ τούτου, ότι η προώθηση του δασικού τομέα και η στήριξη των δασικών κοινοτήτων προσφέρουν μεγάλες δυνατότητες·

28. εκφράζει την ανάγκη να προβληθεί θετικά ο αγροτικός τρόπος ζωής και να καταπολεμηθεί η πολιτιστική και κοινωνική ηγεμονία του αστικού τρόπου ζωής, προκειμένου να εξαλειφθούν τα στερεότυπα και να βελτιωθεί η εικόνα και η φήμη των περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τους δημογραφικούς κινδύνους, ούτως ώστε να διαμορφωθεί θετικό κλίμα υπέρ των εδαφών αυτών· επίσης, ενθαρρύνει το εδαφικό μάρκετινγκ: οι αγροτικές περιοχές πρέπει να βελτιώσουν την εικόνα τους και να προωθήσουν την καλύτερη ποιότητα ζωής των ατόμων που επιλέγουν να ζήσουν σε αυτές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη της περιφερειακής εκπροσώπησης, των πολιτικών υποδοχής και της καλύτερης επικοινωνίας σχετικά με τις προσφορές θέσεων εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των λύσεων τηλεργασίας και τηλεκατάρτισης, που είναι διαθέσιμες στην περιοχή·

29. πιστεύει ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες των νέων ώστε να ενθαρρυνθούν να παραμείνουν στις αγροτικές περιοχές, παρέχοντάς τους τις επιθυμητές επιλογές εκπαίδευσης και κατάρτισης και αναβάθμισης/απόκτησης νέων δεξιοτήτων που προσφέρονται σε τοπικό επίπεδο, ώστε να μην είναι υποχρεωμένοι να εγκαταλείψουν την ύπαιθρο για να σπουδάσουν (μεταξύ άλλων μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όταν χρειάζεται)· επίσης, πρέπει να θεσπιστούν μέτρα που θα επιτρέψουν στους νέους, μετά την εκπαίδευσή τους, να επιστρέψουν στον τόπο καταγωγής τους·

30. ζητεί τον εκσυγχρονισμό της προσφοράς επαγγελματικής κατάρτισης και αναβάθμισης/απόκτησης νέων δεξιοτήτων στις αγροτικές περιοχές και την προσαρμογή των γενικών όρων ανταγωνισμού στις ανάγκες των τοπικών επιχειρήσεων. Επίσης, ζητεί να χρηματοδοτηθεί περαιτέρω μέσω του ΕΚΤ η επαγγελματική κατάρτιση στις αγροτικές περιοχές·

31. επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να είναι πιο προορατικά στην ενθάρρυνση και την διευκόλυνση της εγκατάστασης των γυναικών στην ύπαιθρο, μέσω της προώθησης δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην ευκολότερη επίτευξη ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής⁽¹⁾, όπως η παροχή περισσότερων υπηρεσιών φροντίδας και μέριμνας για παιδιά και εξαρτώμενα συγγενικά μέλη·

Πράσινη ανάπτυξη

32. αναγνωρίζει ότι οι αγροτικές περιοχές οφείλουν να αδράξουν τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη τοπικών οικοσυστημάτων ενέργειας και τροφίμων και για ισχυρότερη αγροτική/αστική ολοκλήρωση·

33. θεωρεί απαραίτητο να ενισχυθεί η συμμετοχή και η ηγετική θέση των γυναικών στις ομάδες τοπικής δράσης και στα δίκτυα αγροτικής ανάπτυξης, και να αναγνωριστεί ο ρόλος των γυναικών ως καθοριστικού παράγοντα για την εδαφική, οικονομική και κοινωνική διάρθρωση των αγροτικών περιοχών·

34. χαιρετίζει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», και θεωρεί ότι τούτες μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να αποτρέψουν την οικονομική διαρροή από τις αγροτικές περιοχές. Οι επενδύσεις είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση των βιώσιμων έργων, που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων και προσανατολίζονται σε μοντέλα κυκλικής οικονομίας τα οποία αξιοποιούν τις αλυσίδες εφοδιασμού, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και μειώνοντας το αποτύπωμα άνθρακα.

35. υποστηρίζει μια τριπλά βιώσιμη ΚΠΠ, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά, η οποία μέσω των περιβαλλοντικών προτύπων της, να μπορεί να λειτουργεί ως πρόσθετο εργαλείο για την υλοποίηση της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα και η οποία να είναι σε θέση να επιτύχει τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας·

36. συνιστά οι γεωργοί, οι κτηνοτρόφοι και οι δασοκόμοι να εκπαιδεύονται και να χρηματοδοτούνται για τον εντοπισμό ευκαιριών στη βιώσιμη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και στις επιλογές μάρκετινγκ των προϊόντων τους διότι οι παραγωγικές δραστηριότητές τους είναι συμπληρωματικές προς στους κλάδους της ενέργειας, του τουρισμού, της αποθήκευσης άνθρακα και των τοπικών οικοσυστημάτων. Η σύσταση συνεταιρισμών για τον συνασπισμό των μικρών παραγωγών σε όλους τους κλάδους θα πρέπει να λάβει μεγαλύτερη στήριξη·

Ψηφιακή συνδεσιμότητα

37. σημειώνει ότι μεγάλο μέρος των επενδύσεων αυτών έχει επικεντρωθεί σε πυκνοκατοικημένες περιοχές· όμως, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις επενδύσεις σε αγροτικές περιοχές, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τούτες διαθέτουν επαρκείς υποδομές ψηφιακής συνδεσιμότητας, για παράδειγμα κόμβους ψηφιακής καινοτομίας που διευκολύνουν την τηλεκατάρτιση, την τηλεργασία, επιχειρηματικούς χώρους και παροχή κατάρτισης για τη χρήση νέων τεχνολογιών που συμβάλλουν, για παράδειγμα, στην προώθηση και εμπορία τοπικών προϊόντων·

⁽¹⁾ ΕΕ C 225 της 27.7.2012, σ. 174 και ΕΕ C 207 της 30.6.2017, σ. 57.

38. τονίζει ότι τα δίκτυα τηλεπικοινωνιών υψηλής ταχύτητας είναι κρίσιμης σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου, και πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την εξασφάλιση της ίδιας ικανότητας για όλες τις περιφέρειες, σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη του 2020·

39. ζητεί ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με προϋπολογισμό ύψους 560 δισεκατομμυρίων ευρώ, να επενδύσει σε περισσότερη και καλύτερη συνδεσιμότητα και να επικεντρωθεί στη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών·

40. ζητεί:

- να αναγνωριστούν η πρόσβαση στο διαδίκτυο ως δημόσιο δικαίωμα σε επίπεδο ΕΕ και η ανάγκη επίσπευσης της ανάπτυξης του διαδικτύου υψηλής ταχύτητας στις αγροτικές περιοχές,
- να στηριχθεί η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για επενδύσεις σε ευρυζωνικά δίκτυα για έργα μικρής κλίμακας,
- να αναγνωριστεί η ανάγκη ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών, να προσφέρεται κατάρτιση για διαφορετικές ηλικιακές ομάδες όσον αφορά τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών και να προσαρμόζεται η διδασκαλία στο στοχευόμενο κοινό,
- να ληφθούν μέτρα για την προώθηση της κατάρτισης, της ευαισθητοποίησης και της ανάπτυξης των ΤΠΕ για τις ΜΜΕ,
- να διευκολυνθούν οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών διαδικτύου να προσφέρουν πλήρη κάλυψη της περιοχής·

Πρόσβαση σε υπηρεσίες

41. επισημαίνει ότι οι αγροτικές κοινότητες έχουν δικαίωμα σε στοιχειώδους επιπέδου υπηρεσίες, όπως οι υπηρεσίες υγείας (υπηρεσίες παθολόγων), η δυνατότητα πρόσβασης σε ταχυδρομικές υπηρεσίες, σε τραπεζικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες σε αγροτικές περιοχές, πολιτική συμμετοχή καθώς και στις τέχνες και τον πολιτισμό·

42. επισημαίνει την αλληλοσύνδεση μεταξύ της έλλειψης ψηφιακών υποδομών και της έλλειψης πρόσβασης σε υπηρεσίες, και καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν την αρμονική προσβασιμότητα για όλους, καθώς και για τις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους σε αγροτικές περιοχές. Μπορούν να αναπτυχθούν κόμβοι πολλαπλών χρήσεων, όπως τηλεεκπαίδευση, τηλεργασία, κατάρτιση, κέντρα υγείας και ηλεκτρονικής υγείας, καφενεία, ταχυδρομεία, χώροι δημιουργίας, κινητά fab labs (εργαστήρια σχεδιασμού και κατασκευής) και κοινοτικά κέντρα·

43. επισημαίνει την ανάγκη για βιώσιμα/καινοτόμα συστήματα μεταφορών που θα επιτρέπουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, δεδομένου ότι τα μέσα μεταφοράς μπορεί να θεωρηθούν τρόπος επέκτασης των βασικών δημόσιων υπηρεσιών από μεγαλύτερους δήμους σε μικρότερους αγροτικούς δήμους·

Ποιότητα ζωής

44. επισημαίνει ότι η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης είναι σημαντικές αλλά πρέπει να συμπληρωθούν, μεταξύ άλλων, με επαρκή παροχή ποιοτικών υπηρεσιών, στέγαση, εκπαίδευση και κατάρτιση, δια βίου μάθηση και συστήματα υγείας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αγροτικές περιοχές δεν είναι μόνο βιώσιμες αλλά και ελκυστικοί τόποι διαβίωσης·

45. επικροτεί την ανάπτυξη διαλειτουργικών υποδομών δεδομένων σύμφωνα με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα δεδομένα της 19ης Φεβρουαρίου 2020, η οποία εξαγγέλλει τη δημιουργία ειδικών χώρων δεδομένων (π.χ. χώρος δεδομένων κινητικότητας, χώρος πράσινων δεδομένων, χώρος γεωργικών δεδομένων, χώρος διοικητικών δεδομένων, χώρος δεδομένων υγείας, χώρος δεδομένων υγείας). Αυτό θα βασίζεται στις υποδομές χωρικών δεδομένων στην Ευρώπη στο πλαίσιο της οδηγίας 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²⁾ (Inspire) ως εγκάρσιο στοιχείο, διασφαλίζοντας έτσι την παροχή δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές με βιώσιμο και αποτελεσματικό τρόπο·

46. ζητεί τη θέσπιση ενός καινοτόμου σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση της έλλειψης μεταφορικής συνδεσιμότητας στις αγροτικές, ορεινές, τις νησιωτικές και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές· ενθαρρύνει τη βιώσιμη κινητικότητα για όλους, με την προώθηση της ανάπτυξης νέων, καθαρών και εναλλακτικών τρόπων μεταφοράς για ανθρώπους και αγαθά (ηλεκτρικά οχήματα ή οχήματα υδρογόνου, κοινή χρήση αυτοκινήτων και συνεπιβατισμός καθώς και συνδυασμός διαφόρων ειδών υπηρεσιών για τη μείωση του κόστους — μεταφορές κατά παραγγελία)·

47. τάσσεται υπέρ της προώθησης της διαδημοτικής συνεργασίας, μέσω των «συμβάσεων αμοιβαιότητας μεταξύ πόλεων και υπαίθρου», οι οποίες αναγνωρίζουν την ποικιλομορφία των αγροτικών περιοχών και επιδιώκουν την προώθηση των δεσμών μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών·

⁽²⁾ Οδηγία 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Inspire) (ΕΕ L 108 της 25.4.2007, σ. 1).

48. τονίζει ότι αυτού του είδους η προσέγγιση χωροταξικού σχεδιασμού απαιτεί ευρύτερες στρατηγικές που να αναγνωρίζουν τη σημασία ενός πολυκεντρικού αστικού δικτύου για την ανάπτυξη περιοχών που συνδέονται με αυτές τις μητροπολιτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των γειτονικών μικρών και μεσαίων πόλεων. Στόχος είναι να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, με την προώθηση αμοιβαία επωφελών εταιρικών σχέσεων σε τομείς όπως το περιβάλλον και η ενεργειακή μετάβαση, η οικονομική ανάπτυξη, η ποιότητα των υπηρεσιών και η διοικητική οργάνωση, καθώς και να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών όσον αφορά τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης·

49. χαιρετίζει τα αποτελέσματα του έργου SIMRA ⁽³⁾ (Social Innovation in Marginalised Rural Areas/Κοινωνική καινοτομία σε περιθωριοποιημένες αγροτικές περιοχές), το οποίο έχει αποδείξει ότι η κοινωνική καινοτομία μπορεί να αποτελέσει ζωτικό συστατικό για την αντιμετώπιση αγροτικών προκλήσεων, όπως η αποδημία, η διαφοροποίηση των αγροτικών επιχειρήσεων, η αλλαγή του κλίματος, η αλλαγή του τρόπου ζωής και η αναδιάρθρωση των αγροτικών οικονομιών·

50. εκφράζει την ικανοποίησή της για τις στοχευμένες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας, και ζητεί να εφαρμοστεί η εν λόγω βελτίωση για όλα τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)·

Έξυπνες αγροτικές περιοχές και χωριά

51. εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Δράση της ΕΕ για τα έξυπνα χωριά», η οποία αποτελεί ένα πρώτο βήμα αναγνώρισης ότι χρειάζονται στοχευμένες δράσεις για τη στήριξη της αναζωογόνησης των αγροτικών περιοχών ως βιώσιμων χώρων διαβίωσης, σπουδών και εργασίας· τούτο, όμως, δεν αρκεί·

52. σημειώνει ότι με τη γνωμοδότησή της για τα «Έξυπνα χωριά», η ΕτΠ ζητεί η ατζέντα αυτή να ενσωματωθεί σε ευκαιρίες πολιτικής και χρηματοδότησης. Δεν πρόκειται μόνο για την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών αλλά και για την εξεύρεση έξυπνων τρόπων για την ανάπτυξη της παροχής ενέργειας, υπηρεσιών στις κοινότητες και μιας νέας πραγματικής επανάστασης ως προς τον τρόπο ενσωμάτωσης ολοκληρωμένων εγκαταστάσεων στις αγροτικές περιοχές·

53. εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμη εργαλείων του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΔΑΑ) σχετικά με τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που μπορούν να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη για τη στήριξη των έξυπνων χωριών και, επομένως, της κοινωνικής καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των εξής: συνεργασία (ιδίως το LEADER), ανταλλαγή γνώσεων, δίκτυα της ΚΓΠ, εγκατάσταση νέων επιχειρηματιών και ίδρυση αγροτικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων, επενδύσεις κ.λπ. Ωστόσο, έχει τονίσει ότι υπάρχει επίσης ανάγκη για πιο ευέλικτα μέτρα στήριξης της καινοτομίας σε μη γεωργικές δραστηριότητες, ολοκληρωμένες και λειτουργικές, για την πρωτογενή δραστηριότητα που να επιτρέπουν την προώθηση της βιοοικονομίας και την αξιοποίηση της περιοχής· αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο την προώθηση της σύστασης νέων επιχειρήσεων, αλλά και τη δυνατότητα προώθησης της επιχειρηματικής ανάπτυξης εκτός του γεωργικού τομέα, η οποία θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο άρθρο 69 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ·

54. ζητεί οι μεσαίου μεγέθους αγροτικές πόλεις να έχουν επίσης πρόσβαση σε αστική χρηματοδότηση· επισημαίνει ότι οι πόλεις αυτές είναι ζωτικής σημασίας για τις αγροτικές περιοχές αλλά, συχνά, αποκλείονται από τα προγράμματα λόγω του μεγέθους τους·

55. επισημαίνει τον θετικό ρόλο του μελλοντικού προγράμματος LEADER και των πολυταμειακών πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (CLLD) και άλλων πρωτοβουλιών από τη βάση στην κορυφή·

56. τονίζει ότι οι αγροτικές περιοχές αποτελούνται από τους πολίτες και τις κοινότητές τους, καθώς και από το περιβάλλον στο οποίο ζουν. Η ΕτΠ πιστεύει ότι, με ενωσιακές πολιτικές ενεργού διαχείρισης και διαφύλαξης του αγροτικού περιβάλλοντος και τη σχετική επεξεργασία όλων των προγραμμάτων και των πολιτικών, θα μπορούσαν να επιτευχθούν περισσότερα για να εξασφαλιστεί ότι οι αγροτικές περιοχές αποτελούν εξαιρετικούς τόπους διαβίωσης, εργασίας, παραγωγής και δημιουργίας οικογένειας.

Βρυξέλλες, 10 Δεκεμβρίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Απόστολος ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ

⁽³⁾ <http://www.simra-h2020.eu/>